

Polish Chapter of The Explorers Club

Polska Wyprawa "Rapa Nui - Juan Fernandez 2001"

Polish Expedition "Rapa Nui - Juan Fernández 2001"

Organizator:

Polski Związek Alpinizmu (Polish Alpine Club, Commission of Speleology)

Patronat:

The Flag of The Explorers Club, Aeroklub Nowy Targ

Współpraca:

Uniwersytet Jagielloński, Universidad de Chile, Polskie Towarzystwo Studiów
Latynoamerykańskich, Dyrekcja Parków Narodowych Chile

Miejsce i czas:

Easter Island and Robinson Cruzoe Island (Nov. 21 - Dec. 21, 2001)

Podróż w Warszawy do Santiago odbyliśmy liniami British Airways, na Wyspę Wielkanocną liniami LanChile, a na wyspę Robinsona Cruzoe - prywatnymi liniami LASSA. Rekonesans na wyspę Diego de Almagro na pokładzie wynajętego w Puerto Natales jachtu motorowego "Foam" (kapitan Luis Conrado Alvarez Diaz).

Uczestnicy:

1. Dr Andrzej Ciszewski, FI'99 - kierownik, 2. Michał Ciszewski, 3. Agnieszka Gajewska, 4. Henryk Nowacki, 5. Lesław Oprowski, 6. Krzysztof Recielski, 7. Prof. dr Zdzisław Jan Ryn, FI'98 - kierownik naukowy, 8. Magdalena Słupińska, 9. Piotr Słupiński, 10. Wiesław Wilk, 11. Ewa Wójcik, 12. Władysław Vermessy - kierownik sportowy, 13. Igor Miłoszewski, 14. Grzegorz Gaj, 15. Andrzej Tylanda.

Wyspa Wielkanocna (24.11. - 1.12.2001)

Celem wyprawy była eksploracja jaskiń usytuowanych w klifach i ścianach skalnych, które jak wynikało z naszych ustaleń nie były dotychczas przedmiotem działań eksploracyjnych i dokumentacyjnych.

W czasie konsultacji z dyrektorem Instytutu Wyspy Wielkanocnej Uniwersytetu Chilijskiego w Santiago okazało się, że Instytut nie dysponuje jakimkolwiek opracowaniem monograficznym poświęconym jaskiniom wyspy, w tym również najłatwiej dostępnych. Dotychczasowa działalność w tym zakresie miała bowiem charakter przygodowo-turystyczny, bądź była prowadzona przez nieformalne grupy speleologów, które nie przekazywały dokumentacji do Instytutu. W tej sytuacji, w porozumieniu z Instytutem, podjęliśmy systematyczną eksplorację wyspy połączoną z pomiarami lokalizacji otworów oraz dokumentacją samych jaskiń.

Przeprowadziliśmy pomiary lokalizacji otworów jaskiń, a następnie ich kartowanie w różnych rejonach wyspy.

1. Pole lawowe ROIHO

Jest to rejon największego zagęszczenia obiektów podziemnych, szczególnie łatwo dostępnych, które stanowiły dla pierwotnych mieszkańców wyspy zaplecze socjalne. W niektórych jaskiniach natrafiliśmy na ślady obecności człowieka: kości zwierzęce i ludzkie, ślady ognisk oraz czaszki ludzkie usytuowane na półkach skalnych. Może to wskazywać na odmienne od tradycyjnych praktyki funeraryjne pierwotnych mieszkańców wyspy..

Za zgodą CONAF każdemu badanemu otworowi został przypisany kolejny numer inwentaryzacyjny. Wykonaliśmy kartowanie około 20 % powierzchni tego terenu.

2. Rejon wulkanu POIKE

W rejonie tym znana jest od dawna jaskinia ANA O KEKE. Jest to rejon gdzie w klifowych ścianach opadających do Pacyfiku widoczne są liczne otwory jaskiń. Wykonano 6 zjazdów po około 100 m długości, co umożliwiło dotarcie do kilkunastu otworów niewielkich jaskiń.

3. Ściany zewnętrzne wulkanu RANO RARAKU

W ścianie wulkanu widocznych jest szereg otworów w tym jeden o znaczących rozmiarach, z którym związana jest jedna z miejscowych legend. Dokonaliśmy zjazdu po pionowej ścianie o wysokości 150 m. Otwór stanowi początek obszernej nizy bez śladów działalności człowieka.

4. Klif pola lawowego ROIHO

Aby sprawdzić czy jaskinie usytuowane na polu lawowym ROIHO mają kontynuację w ścianach opadających do oceanu, penetrowaliśmy część klifu w tym rejonie. Zbadaliśmy kilka otworów jaskiń o niewielkiej długości.

Zespół płetwonurków wykonał szereg eksploracji podwodnych w kilku regionach wyspy. Najciekawsze jaskinie podwodne znaleziono w formacjach najmłodszego wulkanu Hiva Hiva.

Sumarycznie została wykonana dokumentacja ok. 2300 m korytarzy jaskiniowych, a ich otwory zostały zlokalizowane w systemie GPS. Otwory kartowanych jaskiń zostały opisane w sposób nie rzucający się w oczy białą farbą. Dokumentacja z tej działalności eksploracyjnej jest aktualnie opracowywana i zostanie przekazana do Instytutu Wyspy Wielkanocnej (Instituto Estudios Isla de Pascua) Uniwersytetu w Santiago. Oprócz planów jaskiń ich otwory zostaną naniesione na mapę wyspy w oparciu o system IPS/GIS. W tym standardzie winna

być opracowywana w przyszłości dokumentacja wszystkich obiektów na wyspie. Po przedstawieniu wyników przez wyprawę w Instytucie Wyspy Wielkanocnej, spotkaliśmy się z niezwykle przychylnymi ocenami oraz przyjęliśmy propozycję szerszej współpracy międzynarodowej w tym zakresie. Chociaż wyspa jest odwiedzana przez tysiące turystów, to jej świat podziemny ciągle czeka na swoich badaczy.

Ekipa paralotniarzy wykonała cykl lotów indywidualnych oraz w tandemie na paralotni z napędem. Wykonano dokumentację fotograficzną i filmową głównych stanowisk archeologicznych wyspy. Najbardziej spektakularne loty wykonano nad wulkanem Rano Raraku oraz nad zespołem archeologicznym Ahu Tongariki. Kilku mieszkańców wyspy skorzystało z naszej oferty lotów pasażerskich na paralotni typu tandem z napędem. W przekonaniu wyspiarzy zrealizowano w ten sposób legendę "człowieka-ptaka". W organizacji lotów nad wyspą korzystaliśmy z życzliwej współpracy służb meteorologicznych i logistycznych lotniska Mataverí.

Wyspa Robinsona Crusoe (3.12. - 10.12.2001)

Na wyspę dotarliśmy trzema lotami z Santiago awionetką prywatnej firmy LASSA. Po dotarciu na wyspę okazało się, że rozpoczął się strajk personelu Parków Narodowych (CONAF - Comisión Nacional Forestal). W związku z tym wydano zakaz poruszania się po terenie parku narodowego, obejmującego również rejon planowanej działalności. Władze miejscowe wyspy nie respektowały formalnej zgody centrali CONAF w Santiago. W konsekwencji mogliśmy prowadzić działalność eksploracyjną w ograniczonym zakresie. Poszukiwania ograniczyliśmy do dwóch rejonów w centralnym rejonie wyspy na stokach spadających z najwyższego szczytu wyspy EL YUNGUE.

Badane otwory jaskiń, do których docieraliśmy w większości jako pierwsi, kończyły się zazwyczaj po kilku lub kilkunastu metrach. Przeprowadziliśmy również poszukiwania otworów jaskiń na pionowych ścianach wyspy od strony morza (z rejsu eksploracyjnego wokół wyspy). Ekipa pletwonurków wykonała także penetrację podwodną wzdłuż brzegów w rejonie San Juan Bautista i Puerto Ingles.

W oparciu o przeprowadzone badania można stwierdzić, że na wyspie Robinsona Crusoe obiekty podziemne mają najprawdopodobniej mniejsze rozmiary niż na Wyspie Wielkanocnej. Wymaga to jednak dalszej eksploracji w bardziej sprzyjających okolicznościach.

Loty na parolotni są na tej wyspie niezwykle trudne ze względu na gwałtowne zmiany warunków atmosferycznych, silne i zmienne wiatry oraz bardzo ograniczone możliwości bezpiecznego lądowania.

Rekonesans na wyspie Diego de Almagro w Patagonii (12.12. - 18.12.2001)

W pięcioosobowym zespole przeprowadziliśmy rekonesans na wyspie Diego de Almagro w rejonie archipelagu patagońskiego. Wynajętym jachtem motorowym w ciągu trzech dni dotarliśmy do wyspy pokonując w trudnych warunkach atmosferycznych kanały i fiordy z Puerto Natales (ok. 300 km). W tym całkowicie bezludnym regionie znajduje się wiele wysp dziewiczych. Wyspa Diego de Almagro ma rozległe formacje wapienne i marmurowe z licznymi jaskiniami. W ten rejon przygotowujemy kolejną wyprawę na 2003 rok.

Dr Z.J. Ryn przed rozpoczęciem działalności w terenie uczestniczył w Kongresie Psychiatrii Chilijskiej w Pucón, gdzie wygłosił wykład na temat mózgu na dużych wysokościach. Na obu wyspach kontynuował badania nad medycyną tradycyjną wyspiarzy.

Grzegorz Gaj przygotował dwa filmy dla telewizji polskiej. Plonem wyprawy jest także bogata dokumentacja fotograficzna. Wyprawa znalazła żywy oddźwięk w prasie i telewizji Chile i Polski. Flaga Explorers Club została sfotografowana w najbardziej atrakcyjnych miejscach na wszystkich trzech wyspach.

W imieniu kierownictwa wyprawy wyrażamy podziękowanie Radzie Dyrektorów The Explorers Club za zaszczytne przyznanie nam, jako pierwszej polskiej ekspedycji, przywileju posiadania Flagi The Explorers Club.

Prof. Zdzisław Jan Ryn, FI'98
Kierownik Naukowy Wyprawy

Dr Andrzej Ciszewski, FI'99
Kierownik Wyprawy

Kraków, 1 lutego 2002 r.